

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 oktober 2017

Mål nr

T 3564-16

PARTER

Klagande

Scheme Ltd, 8082883
203 London Road
Hadleigh Benfleet, Essex SS7 2 RD
Storbritannien

Ombud: CR

Motpart

AZ

Ombud: Advokaterna LS och EL

SAKEN

Talan mot skiljedom utan avgörande i sak

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2016-06-20 i mål T 6-15

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Scheme Ltd ska ersätta AZ för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 39 375 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Scheme Ltd har yrkat bifall till sin i hovrätten förda talan. Scheme har vidare yrkat att Högsta domstolen dels ska befria bolaget från skyldigheten att ersätta AZ för rättegångskostnader i hovrätten, dels tillerkänna bolaget ersättning för egna rättegångskostnader i hovrätten med där yrkat belopp.

AZ har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Scheme Ltd påkallade i juli 2013 skiljeförfarande mot AZ. På begäran av skiljenämnden ställde parterna i olika omgångar under förfarandet säkerhet för skiljemännens ersättning med 500 000 kr vardera genom att betala in förskott till ett av ordföranden disponerat klientmedelskonto. Skiljenämnden beslutade i april 2014 att den ställda säkerheten om 1 miljon kr skulle ökas med ytterligare 400 000 kr. Vardera parten skulle ställa säkerhet motsvarande 200 000 kr. Scheme ställde emellertid inte sin del av den tillkommande säkerheten. AZ ställde säkerhet för sin andel men inte för Schemes del.
2. Skiljenämnden beslutade, genom skiljedom i oktober 2014, att avsluta skiljeförfarandet på grund av att Scheme inte hade ställt begärd säkerhet. I samband härmed beslutade nämnden om bl.a. vissa kostnadsfrågor.
3. Scheme väckte talan med anledning av skiljedomen enligt 36 § lagen (1999:116) om skiljeförfarande. Bolaget yrkade att hovrätten skulle upphäva skiljenämndens beslut att avsluta skiljeförfarandet. Vidare yrkade bolaget ändring av skiljenämndens beslut att bolaget skulle stå för ersättningen till skiljemännen och ersätta AZ för hennes rättegångskostnader.
4. Hovrätten har ogillat Schemes talan.

Frågorna i Högsta domstolen

5. Målet gäller i första hand om det funnits förutsättningar att avsluta skiljeförfarandet. Främst aktualiseras frågorna om domstols möjlighet att överpröva skiljenämndens bedömning avseende behovet av säkerhet för skiljemännens ersättning och omfattningen av domstols prövning av den slutliga fördelningen av kostnaderna parterna emellan.

Regleringen av hur ett förfarande avslutas och överprövas när säkerhet inte ställs

6. För det arbete en skiljeman lägger ned i ett förfarande ska parterna solidariskt betala skälig ersättning. Skiljenämnden får besluta att begära säkerhet för ersättningen, som ofta består i ett belopp som betalas i förskott till ett särskilt klientmedelskonto. Säkerhet kan begäras såväl när skiljeförfarandet inleds som senare under förfarandets gång. Skiljenämnden kan begära ytterligare säkerhet under förfarandet. Har en part inte inom den tid som skiljenämnden bestämt ställt sin andel av begärd säkerhet får motparten ställa hela säkerheten. Motparten är inte skyldig att göra det, men ställs inte begärd säkerhet, får skiljemännen avsluta förfarandet. (Se 37 och 38 §§ skiljeförfarandelagen.)

7. När ett förfarande har avslutats därför att en begärd säkerhet inte ställts, innebär det att skiljenämnden inte gör någon materiell prövning av de frågor som har lämnats till skiljemännen. Avgörandet sker dock även i de fallen genom en slutlig skiljedom (27 §). Skiljenämnden får i en sådan skiljedom förplikta parterna att betala ersättningen till skiljemännen och bestämma hur ansvaret för ersättningen slutligt ska fördelas mellan parterna. Nämnden får

även bestämma att en part ska betala ersättning för motpartens kostnader. (Se 37 och 42 §§.)

8. En skiljedom som innebär att skiljenämnden har gjort en materiell prövning kan angripas genom ogiltighets- eller klandertalan enligt 33 och 34 §§ skiljeförfarandelagen. Part får enligt 36 § första stycket väcka talan om ändring av skiljedom som innebär att förfarandet avslutas utan att skiljenämnden prövar de frågor som lämnats till avgörande. I nu nämnda fall är det hovrätten som är behörig domstol. Vill part få till stånd en prövning av ersättningen till skiljemännen förs talan enligt 41 § vid tingsrätten. Det är således fråga om prövningar i särskilda ordningar beroende på vad som angrips.

9. Talan mot en skiljedom som avslutar förfarandet utan materiell prövning och som enbart rör kostnadsfördelningsfrågor (42 §), är tillåten om skiljemännen har ansett sig vara obehöriga att pröva tvisten. Om skiljedomens avser något annat än behörighetsfrågan, får beslut om fördelning av kostnader parterna emellan endast angripas separat genom klander enligt 34 §. (Jfr 36 § andra stycket.)

10. Regleringen av de olika förfarandena för att angripa en skiljedom innebär att en domstol efter talan av en part enligt 36 § första stycket kan pröva såväl frågan om förfarandets avslutande som skiljenämndens handläggning av den frågan. Även skiljenämndens beslut i domen om fördelningen av kostnaderna parterna emellan kan i vissa situationer prövas av domstol.

Domstols prövning av kostnadsfördelningen

11. Av rättsfallet NJA 2010 s. 600 framgår att när domstol upphäver en skiljedom om att avsluta förfarandet, och den överlämnade frågan återstår

att avgöra för skiljenämnden, så ska nämndens beslut om fördelning av kostnaderna också upphävas; domstolen är i ett sådant fall inte behörig att besluta om kostnadsfördelningen. Skiljenämndens kostnadsfördelningsbeslut kan däremot ändras av domstol om talan mot skiljedomen ogillas. Frågan hur denna prövning ska gå till behandlas inte i skiljeförfarandelagen, dess förarbeten eller rättstillämpningen.

12. Utgångspunkten för domstolens bedömning i de sist nämnda fallen bör vara att part ska stå sin egen kostnad och att parterna sinsemellan ska dela på ersättningen till skiljemännen under förutsättningen att ingen av parterna har ställt säkerhet. Bara då särskilda omständigheter talar för något annat finns det skäl att avvika från denna utgångspunkt. Är det däremot så att enbart en av parterna har ställt säkerhet, och den parten väljer att inte ställa säkerhet också för motparten, så bör motparten normalt ensam betraktas som förlorande vid kostnadsfördelningen; det är ju motparten som inte har följt skiljenämndens beslut om säkerhet och därigenom orsakat att skiljeförfarandet avslutats utan prövning av de frågor som har lämnats till nämnden.

Domstol kan inte överpröva skiljenämndens beslut om säkerhet

13. Beslut om säkerhet för skiljemännens ersättning kan inte angripas enligt de ovan redovisade reglerna i skiljeförfarandelagen (se p. 8 – 10). Reglerna i 41 § gäller således enbart den ersättning som slutligen ska tillkomma skiljemännen, inte säkerheten för den. (Jfr Stefan Lindskog, *Skiljeförfarande*. En kommentar, 2 uppl. 2012, avsnitt 38-4.1.2 och Lars Heuman, *Skiljemannarätt*, 1999, s. 573.) Denna ordning grundar sig på att bestämmelserna om säkerhet för skiljemännens ersättning är uppställda enbart för att tillvarata skiljemännens intresse. Skiljenämnden får alltså själv bedöma om ställd säkerhet är godtagbar eller inte (se prop. 1998/99:35 s. 239 f.).

14. Mot bakgrund av det anförda blir slutsatsen att en part inte med stöd av 36 § kan få frågan om behovet av säkerhet prövad av domstol när skiljeförfarandet har avslutats därför att den begärda säkerheten inte har ställts. Detta gäller oavsett om talan rör enbart beslutet att avsluta förfarandet eller om det dessutom rör kostnadsfördelningsfrågor.

Bedömningen i detta fall

15. Scheme ställde inte sin andel av den begärda säkerheten. AZ hade ställt säkerhet för sin egen räkning men avböjde att betala Schemes andel. Det fanns därför förutsättningar för skiljenämnden att avsluta skiljeförfarandet med stöd av 38 §. I enlighet med vad som tidigare anförts (p. 14), och som hovrätten också kommit fram till, ska skiljenämndens bedömning, att ytterligare säkerhet behövde ställas, inte överprövas av domstol. Hovrättens beslut att ogilla yrkandet om upphävande av skiljemännens beslut att avsluta förfarandet ska därför fastställas.

16. Skiljenämnden beslutade i domen att Scheme parterna emellan ensamt skulle stå för ersättningen till skiljemännen. Vidare beslutade nämnden att bolaget skulle ersätta AZ för hennes rättegångskostnader.

17. I och med att beslutet om att avsluta förfarandet inte upphävs finns det förutsättningar för domstolen att pröva kostnadsfördelningsbeslutet i sak inom ramen för talan enligt 36 § första stycket. Det hade alltså inte mot bakgrund av hur talan i målet utformades varit möjligt att väcka klander enligt vad som föreskrivs i 36 § andra stycket, och fördelningsbesluten ska inte prövas mot klanderreglerna i förevarande process.

18. När det gäller fördelningen av kostnadsansvaret leder den utgångspunkt som anges i punkten 12 till att Scheme ska betraktas som förlorande part. Inte

heller ska i detta sammanhang någon överprövning av begärd säkerhet göras. Vad Scheme i övrigt anfört leder inte till någon annan slutsats. Hovrättens domslut ska alltså fastställas i denna del.

19. I övriga frågor gör Högsta domstolen inte någon annan bedömning än hovrätten.

20. Hovrättens domslut ska alltså fastställas i sin helhet. Vid denna utgång ska Scheme ersätta AZ för hennes rättegångskostnader i Högsta domstolen. Yrkat belopp är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Kerstin Calissendorff, Svante O. Johansson (referent), Stefan Johansson och Mari Heidenborg
Föredragande justitiesekreterare: Andreas Löf